

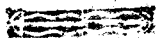
A' ROMAÍ TSASZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉG
NEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL:

Indult BÉTSBŐL Szeredán 6. Januáriusban 1790:

A' Bétsi Felséges Udvari Német Újságban Januá-
riusnak 2 dikán 1790-ben ez az első Pünktum
szórol izóra. „ A' Magyar országi minden N. Vár-
megyekben utobb tartati közenséges gyüles alkalmá-
toiságával az ő Felségéhez fel küldött alázatos kéré-
sekre, kegyelmelen elvégzette ő Felségé, és a' maga
tulajdon all-irása által meg erősített Rescriptumal mind
ezeknek a' Varmegyeknek; Decembernek 18-dikán
tudtára adni méltoztatta; hogy a' békelségnek hely-
te-állításával Magyar-országának Hívseges Státusi egy
Törvényes Ország gyülesére öltve-fogtának gyülni;

és az Országnek belső állapotjáról fognak taná-
kozni. Egy más Levél pedig így szól:

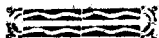
„II. JOSEF jó Fejedelmünk, 1789-dikben, De-
2-dik napján, kegyelmes ígéretet tett Nemzetünk-
nek, hogy a' Had el-múlttával, Ország-gyűlést fo-
tartatni. Nagy biztatásokat foglal ez a' kegyelme-
s ígéret magában, mellyet olly régólt törekedik má-
a' Magyar Haza, gyakor esdekléseivel, Fejedelmé-
től meg-nyerni. De sok vizafiztalásoknak kintse-
vagnak még abban a' kegyelmes ígéretben el-rej-
tetve: mert Magyarúl lett az, — Le-küldötte t. i.
ő Felsége, a' Nemes Vármegyék fő Kormányazói-
nak, nem tsak az Udvari, hanem a' valóságos
Nemzeti Nyelven-is, úgymint a' Magyaron, és De-
ákon, azon Királyi ígéretet, melyről emlékezünk. —
Jól tudta bölts Fejedelmünk, hogy benne, Nemze-
tünk Attyát tiszteli: az Arya pedig rend-szerint szü-
letett Nyelveken beszéll Gyermekével; a' mellyen
valóban édesdebben hangzik akármely Atyai aján-
lás-is. — Nyilván láthatni kegyes tselekedetéből
Fejedelmünknek, hogy éppen nem utálja szép Nyel-
vünket, 's nem igyekezik annak ki irtásán. — Elé-
be teszi a' Magyar Nyelvet a' Deáknak. Adták vól-
na az Egek, hogy minden Magyar Királyok ezt tse-
lekedték vólna! — Hól vólnánk most, ha Nemze-
tünk eleitől fogva a' maga saját nyelvének palléro-
zására adta vólna magát, mint tselekedtek hajdan
a' Görögök, a' Rómaiak, ezek a' mindenhai Mus-
trák; azután az Anglusok, és Frantziák, közelebb
pedig a' Németek, Olaszok, Oroszok és Spanyolok.
Ha igazat kell vallani: a' Magyarok, más virág-
zott

zott, és virágzó Nemzeteket tsudáltak, és magasztaltak; de a' Taját Nyelvek eránt való gondoskodásra nézve nem követtek. El-fogódik minden igaz Hazafinak szive, ha gondolkozáival vizsgálja megy a' régi idökre, hogy tékozlották-el (mert nem lehet más-képpen itélnünk) nagy Eleink, a' szép idöt, fordítván azt eggy idegen Nyelvnek gyarapítására. Alig lehet meg-fogni, hogy a' Magyar Nemzet annyira buzgott Hazájáért: még is szülött Nyelvét, ezt a' Hazai Szeretetnek kút-fejét, más nyelvért meg vetette. Az idegen el nyomta volt az örökös. — De meg-fzánta az Ég, haldoklani kezdett Nyelvünket, támasztott Hazánknak e' mi idönkben olly Fiakat, kik gyönyörüségeknék tartják, vagyonokot, vagy más tehetségeket fel-áldozni, tsak hogy Nyelveket, ujj, és jobb életre hozhassák, és az által ditsössegek Egét a' régi fénynél még ragyogóbbá derithessék. Láttuk-is már a' hajnal hasadását, mellyet hogy a' dél szinben tündöklö Nap követhessen, ez a' mi buzgó óhajtásainkoak Summája.

A' Kath. Belgiumba tellyes hatalommal küldött Minister, Státus V. Cancellárius *G. Kobentzel* Urral lévö edgyik Kabinét Kurir, ki már ebben az eszt. 1312 mértföldnyi útát tett, N. M. K. Testörzö Hadnagy *Rétsey Ur*, már Bétsbe vizsgál-érkezett, és az oda tellyes hatalommal küldött Minister Ur is útban vagyon, és mindenórán vizsgál-váratik Bétsbe,

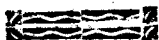
Bétsben a' Hadi-Inzsiner Akadémiából megint az Inzsiner Korhoz küldötének 9 Kadétok, kik közül 4, u. m. *Dolovitzényi Antal*, *Dotzy Antal*, *Bárány Krislof*, és *Léptzelder Magyarak*. Ezek a'

múlt Vasárnap F. M. *Pellegrininél* meg-jelenvén, minden jelen lévő Udvarló Tisztek előtt azt monda a' Feldmarsal, hogy néki már az egész Inzsinér Korja többnyire Magyarakból áll, és leg-alkalmasabb embereket talált ezek között. Az igaz, hogy mióltától fogva a' Bétsi Inzsinér Akadémia fennáll, a' Magyar ifjak voltak örökké az elsők, mely a' Felséges Ur előtt-is tudva vagon.

A' *Bukoreftből* vett Levelek - szerint, a' Török Nagy - Vezér *Kutsuk - Hafsán*, az ő *Martinesfinél* e lett meg-verettetéséért, a' Nagy Szultánnak parantsolatjára, meg-sinoroztatott, és ennek helyébe ama hires hajdoni *Kapután - Basa*, ki a' tavallyi tsatában a' Belsarábia feregnél *Seráskir* (Feldmarsal) vala, és mind ez ideig magát a' maga Táborával *Ismailban* szerentsésen tartani tudta, Nagy Vezérnek tétetett; ki már egy Basát-is küldött a' maga Nagy Vezéri neve alatt, mint Kurirt, H. *Potemkinhoz*. E' nem tsuda; mert itt a' nagy Tisztviselőkre nézve örökké óltsó volt a' Sinor.

Már most a' F. Udvari Német Ujságból is olvashatjuk azt, a' mit a' mi közölebb költ *Kurirunk*, egy *Bukorefti* hiteles Tudósítás után közönségessé tett, t. i. hogy Hertzeg *Kóburg* az Orosz Tsászárnétól egy 36 ezer Rubelt érő briliántos kardot nyert legyen ajándékba, a' *Martinesfi* Győzedelemért; a' Tsászárnénak ezen maga tulajdon keze írása mellett: „*Kedves Feldmarsal Szakszonai* H. *Kóburg* Uram! Tellyes örömmel értettem azt a' különös ajándékot, mellyel a' F. Tsászár a' kegyelmed érdemeit és szolgálatját, az én Vezérem General Gróf

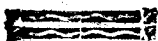

Kimnikszkoi Szüvaroval edgyesülvén, a' Nagy-Vezér' igazgatása alatt lévő nagy Török Táboran tetőgyőzedelméért, meg ajándékozni méltóztatta. Ezen örömben lett részeselemnek jeléül küldöm kegyelemnek ezen Kardot, mellyet, kérem, ezen győzedelemnek, és az én Kegyelmed eránt való indulatomnak jeléül, végyen-el, és kívánom, hogy ezen Kard a' Kegyelmed kezében ujj győzedelmi Koszorukat fönnyon. Én Kérem az Istent, hogy ő Feldmarfal Uramat végye a' maga óltalma alá — és vagyok kegyelmedhez jó indulattal viseltető

Katharina.

A' Felsőges Hadi Kantzelláriához e' következő Hadi-tudósítárok érkeztenek-fel: — (**) „ Midőn most a' Horváth-orfszági széleken, az időnek ujra, lett meg lágyulásával Obester *Bajalikh*, a' *Szluiner* Regementbéliekkel, a' *Krestinia* előtt lévő *Allatussa* nevű bé-vágott és az ellenség földjén egészzen a' *Kládusni* vizéig nyuló erdőn dolgoztatna, Dec. 21-dikén, a' viznek tulsó partyán mintegy 300 főből álló Serege jelenék-meg az ellenségnek. Minthogy az vala a' vélekedés, hogy ezek a' vizen által-fognának jöni, és talám *Szvinitzára*-is rá-ütni kívánának, tehát a' nevezett Obester leg-ottan rendeléseket teve; de az ellenség véletlenül jobbra fordulván, az Erdőken keresztül a' Bánáti szélek felé indula, *Thisniák* és *Bajadniák* tállya-felé. — Hogy az Obester ezeknek valóságos tzieljokat ki nyomozhassa, el-küld egy minden tsatákban magát vitézül ki-mutatott esmeretes öreg Strázsamestert *Sztóján Bandát*, bizonyos számú néppel, hogy ezeket

ól.

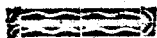

őldalfélről kövesse. Mintegy délutáni 3 óra-felé rá-botlik a' Strázsamefter az ellenség tsordájára , mely leg-ottan rá-üt a' mi népünkre. Látván a' Strázsamefter a' meg-szórúlt dolgot, sokkal kevesebb számu népét az ellent-állásra rendelvén, azoknak olly szerentsés ütközetre való helyyet választa, hogy magát mind addig óltalmazá, mig a' közelebb lévő Kordon liniabéli népünk segittségére érkezék, és az ellenséget szaladásra kényszeríték. — Ezen tsatában el-esett egy közemberünk, edgy kemény lövő, a' Strázsamefternek fia 10, és egy más köz-ember egy sebet kapának; az ellenség közül pedig el-esett 7 Török, és fokon sebet vivének el. — Az Obester *Bajalikh* Ur ki-mondhatatlanúl ditséri ezen Strázsameftert *Sztoján Bandát*, mintegy ollyon férfiat, ki nem tsak a' jelen való háboruban, hanem a' fellyebb el-múltakban-is fok vitéz tselekedeteiről esmeretes, leg-közelebb pedig ezen mostani történetben magát és népét, sokkal nagyobb számú ellenség előtt, nem tsak okoson és vitézül óltalmazta, hanem a' maga fiát is, kinek már 10 sebjei lévén az ellenségnek kezében vala, és az egész Komondót, szerentsésen meg-tartotta és vízfza hozta.

Az Obester azonban a' bé vágott erdőkön való munkát 3 Tisztéknek alattak lévő bizonyos számú nép örizetével, félben szakadatlanúl folytatván, Dec. 23-dikán megint el-jönek egynéhány 100 Törökök *Tzettinből*, *Kladufzból* és *Patzvitzdból*, hogy a' munkát akadályoztassák. Rá-tsapnak ezek a' mi örizetünkre, de a' kik a' magok állásoknak alkal-

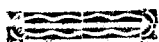
mos vóltával olly keményen ellent-állának, hogy minekutánna a' mi kemény-lövő Vadászinknak tüzek által egynéhányon el-estenek vólna közüllök, vízfza-térének a' magok Várjaikba azon kívül hogy a' mi népünkben tsak leg-kifsebb kárt-is okoztanak vólna. — Ugyan ezen napon érkezék az ellenségnek egy más Serge *Czettinből* és *Sztrohlikhból* a' mi *Czartovák* és *Kerfztinia* körül lévő Szélső-örizetinkre olly tzéllal, hogy ezeket le-aprittsák; de az ellenségnek tzélja jó előre észre-vetetődven lárma gyujtaték, melyre a' *Furyánban* lévő *Seresfiánerek* elé-rohonván, az ellenséget nem tsak vízfza-té-riték, hanem azokat egészszen *Koronáig*-is kergeték. Jóllehet a' Törökök mind 21-dikben mind 23-dikban sükeretlen próbát tettek vala, még-is 24-dikben dél-utáni 2 órakor, mintegy 400 gyalog Törökök rá-akarának ütni harmadszor-is a' mi *Szvinitzai* Vigyázó-sergünkre. Ezek a' *Kládusznitza* vi-ze mentére, a' Török *Deermelyivó* és az *Allatufsa* erdeje között a' *Glina* vizéig jövének, és már kezdenek vala ezen által-költözni, midön a' mi ágyujinkból a' lárma tüzek magokat el-ordítván, Kapitány *Jaszquetz* egy Sereg kemény-lövökkel és *Seresfiánus*sakkal, valamint Kapitány *Petzinger*-is egy Sereg gyalogsággal elé-rohonván, tsak nem egy egész óráig tsatázának; midön a' mi népünk az apróbb tüzi-fegyverek' meg-szűnés nélkül lángalló ereje által az ellenségnek a' vizen való által-jövetelét akadályozni kívánnya vala, és a' midön az *Allatufsa* erdeiben el-rejtve lévő 150 lovas Törökök-is elé-nyargalának. De midön azonban, a' miéinknek egy ágyu-

ágyujok érkezvén, azzal leg-előbb-is a' szembesnyargaló Török lovaságra egynéhány szerentsés tüzet adának, és a' mi segittségre főtő népünk-is minden-felől meg-érkezék, az ellenségnek nagyobb része sebes szaladáshoz folyomadék; más része pedig ezeknek a' Bánátfelől kerülvén, hól a' *Glina* vize leg-kisebb, a' mi elé-mozdúlt Sergeinknek hátok-megé kívánnak vala kerülni; mely a' már szaladásban lévő Törököknek-is uj bátorságot öntö annyira szivekbe, hogy ezek-is meg fordulván, retentő ordittással és vakmerő bátorsággal megint a' *Glináig* jövének; de a' jól lött ágyu tűz, és a' mi népünknek magokban el-határozott vitézségek által mind ezek, mind amazok, kik a' miéinknek hátok-megé kívánnak vala kerülni, egészfzen visszaveretének. — A' Törökök közzül 8 *Konty* marada a' tsata helyén, a' *Glina* vizében pedig sokon belé-fulladának, sokot el is vittének magokkal. — A' mi részünkről semmi kár sem esett — — — Obester *Bajalik* ditséri a' mi itt vólt népünknek vitézségeket; nevezetesen Kapitány *Jaskevits* és *Petzinger*, All-Hadnagy *Kutsimits* és az Ágyuzó *Szvobeda* Uraknak jó magok viseletjeket (**)

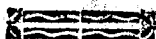
Hazánkbeli Tudósítások.

Nagy Enyed 12-dik Dec. — „Barátom! vajyon-é Bétsben drágaság? mert itt 1 pár tolyás 1 garas; a' buzának vékája 2 forint 's még 8 májás-is ollykor; a' zab 12 garas; a' fa pedig olly drága, hogy 1 öl 10 farintra-is fel-jő. A' szegény Deakokat a' Kollégyomban szinte meg-veszi az Is-

ten hidege; most ugyan adtanak egy Kamara számára egy fertály öll fát; de e' tsak 3 — 4 napig tart; mit tsinálnak azután? Ezeknek ugyan adtanak vólt a' Fejedelmek fát; de abból bizony ki-*filogizálták* őket az Öregebb Filofofusok, fáznak a' rapport erdő mellett. — A' Nagy Enyedi Profefsor Szabó Ur meg-hólt és el-temettetett. Tsak alig ha az *Halál* az *Elyseumban* Akadémiát nem állított fel; mert hordja a' tudós férfiakat, Tsak ezen Kollégyomból rövid idő alatt kettőt vive-el; de ne tsudáljuk; mert a' Tsáfárokat is mind e' hordotta-el, 's a többit is e' viszi-el,

F. Bágyon. 22, Dec. Itt minden rendkívül drága. Eddig Fejérváron 2 farintal egy pár tsizmát vettünk, most 4 — 5 farint alól szóba sem áll a' Tsizmadia. A' Tízta-búzának 3 farint 16 's több garas — a' rosnak 2 for. 10 garas — — a' Török-búzának 2 farint — az Árpának 38 garas az árra. A' bort is meg-vehettük ennekelötte 1 farinton, sőt 15 garason is, de most még 2 farinton sem mindenkor mérjük kérni; egy szóval minden drága. Erre mi-felénk igen sok katonák takarodnak Belgrád alól, ugy hogy edgyik-ki, a' másik pedig bé megy a' faluba. Minthogy nálunk Németül egy betűt sem tudnak, igen furtsa dolgok történnek némelykor a' Német Tisztekkel. Egy Magyarúl nem tudó Tisztel ugy jára a' napokban a' Kis-Biró, hogy kérdi a' Tiszt tölle tud-é Diákúl? a' Kis-Biró int a' fejével, hogy tud, (pedig a' nagy At is tsak személy-szerint és nem név-szerint esmeri) mondja a' Tiszt: *forte ergo mihi olera & ova!* Kér-
di

di tölle az Eskütye mit mond? Olajat és Ó-hájat kér az eb -- -- ta. Tsak el-bámúl a' Tiszt, midőn az Eskütt kínálni kezdi az Ó-hájjal.

Midőn ezen hallatlan természetzi változást a' napokban Bétsben 3 helyt-is nevetve hallanám beszélni; Imé ezen tudósító Levelem érkezik *Barsod* Vármegyéből *Sály* nevezetű faluból.

Sály 16. Dec. „A' *Sályi* malmakot hajtó Patak vize, a' *Lator* nevezetű malmon feljül, az az: az eredetén, a' holott ki jön a' kösziklából a' viz, vérre változott, az az a' vérhez hasonlóná lett; úgy hogy a' malmokat viz helyet, vér láttzatott hajtani. Több ízben, és tovább másfél óránál az egész Falun végig folyt; melyből palatzkokra meringettek, hanem idővel, mint a' leg-kékebb posztó ollyonra változott annak szine. Némelleyek kóftolták-is, hanem ize igen keserű vólt. Ezen történet ollyon igaz, mint a' nap-fény, és mivel ezen ritka és rendkívül-való történetet *Dargai Márton*, *Burkus János*, *Ivány Ferentz*, *Vatay* hiteles Lakólok szemekkel látták, bizonyoságot tehetnek rólla, annak a' ki nem hiszi; ezek velem edgyütt jelen vóltanak és szemlélték.

Különös apró elegyes jegyzések.

„Itt Bétsben némelleyek azt akarják erősíteni, hogy a' Pruszszus bizonyoson hadat izent vólna az Orosz Udvar ellen, ezt mi még eddig nem hiszszük — A' Görög Kereskedők azt futtogják egy más között a' Kávés-házban, hogy Hertz. *Potemkin* 40-ezer-

ezerből álló Orosz Sereggel bé-szállott volna *Ukránia*-ba, hogy a' Lengyelek az Ország-gyűlésében lassabban beszéljenek. Itt ugyan már körül fok minden-féle Sergek gyűltenek és gyűlnek öfzve; de még lemmi bizonyost nem tudunk. — A' *Toskánai* fő Hertzeg *Leopoldot* várják némellyek Bétsbe, mint hogy a' F. Tsálfár nagyon oroszfzotskán érzi magát. — Az Erdélyi Kormányazó *G. Bánfi György* Ur ő Excellentiája az Ujj-esztendő napján délután Bétsbe szentséren meg-érkezett. — Katholicum Belgiumban csak ugy van a' dolog a' mint lehet. — Két hónapok alatt, fogadom, meg-tsendül az egész világ füle; mert nagy változások láttatnak az ajtó előtt állani; de ezekről most halgattatunk. — Frantzia-ország tsendefedik, hadi népét, az Országot, és a' zenebonát szedi jó rendbe, és a' Király is elkezdett már a' Nemzet-gyűlése által ki-tsinált Titulusával élni; mely így van: *Lajos, Isten' kegyelmes-ségéből és az Országnak rendelése által a' Frantziák' Kirdlya*. A' Proteftánfoknak dolgok napról napra jobban jobban foly Frantzia-országban; már közönséges ének szóval folytattyák az Isteni tiszteletet *Nántesben* Orgonát is szerzettek. A' halotjaikat egész tzerémonióval temetik már. Majd minden Tartományban válloztattanak már Proteftánfokat, kik az Ország-gyűlésének tagjai lehetnek. Ezek a' jó Hazafiat betsüllik nagyra, jó Hazafit pedig ezek között is eleget találtak; tehát a' Vallásbéli külömbbség már itt nem sok vizzongást okoz.

A' Gallitziába útbzó gyalog Sergek ezek: 3 Batalion *Eszterházy Antal*, 2 Batalion *Gyulai Sámuel*, 2 Batalion *Eszterházi Miklós*, 2 Batalion *Devinsz*, 2 Batalion *Pálfi*; mind öfzve tehát 11 Batalional és mind Magyarak. Lovafak vagynak ide útban Draganyofok *Toshána Josef* és *Valdek*, és Januáriusnak 5-dikére ezeknek mind meg-keel érkezni. — A' szélekröl már most kevés az Ujság, mivel a' Törökök mind bejebb költöztenek, és az idö mostoha. — A' múlt hón. 13-dikán (írják a' *Levelet Ó-Grádiskából* 17-dikben) egy, a' Boszniai széleken igen félelmes *Harán Basát*, *Panne Luktafsanint*, itt a' Kardonban álló Kapitány *Szecz* el-fogott, és azt fegyveréről meg-fosztván, G. M. *Qvosdánovits* Urhoz *Okutsániba* kísértette és Téli - szállásra *Efzekerre* vitték-által. / Ez a' Gonosztvö Tolvaj Fejedelem a' maga emberi-nemzet Salakjából öfzve-gyült nagy Sergével rá-ütött a' falukra, és azoknak ugy kegyelmezett-meg, hogy meg-nem égette, ha a' töllek kívánt *Summát* egybe fizették, és annyira vitte valamár körül belöl a' dolgot, hogy az ő képzelt jóbágyinak nem vala szabad házasodni, mig ennek, a' házasulandóknak szüléi, egynéhány aranyokat le nem számlálának.

Kemenczén, Honth Vármegeyében 18. Dec. 1789.
 „Tegnap előtt reggeli 11 órakor, történt itt Helybe egy izomorú *Efsett*: hogy magát *Cseszvit* *Vasfas* Regementjének fő Hadnagya, és az ide való *Afsistentz-Commandónak* a' Feje, *Jakatovszky*, született Lengyel — egy bizonyos Szilvásban, Pífolyal

lyal föbe lötte. Harmad napra, Izomszéd Helybe találkozáván az Obestere, parantsolta Czigányok által eltemettetni — a' kik szegényt, egy mélyebben áfsott Farkas-lyukba, Anya-mezitelen, el-is temették. Szerentsétlen ki-mulásának okát 's alkalmalmatóságát, láttzatott abba keresni; hogy Regimentjéhez visszfa-hivatván, nagy szegénysége miatt módja nem lett volna, magát illendően éqvipirozni. — A' mely órában magát meg-lötte, hagyott a' Kommandóba bé-lépett Kapitánynak, e' következő Iráft: „ Kapitány Uram! Szerentsétlenül születtem, szerentsétlenül éltem, szerentsétlenül meg-is kell halmom. A' szegénység okozza, hogy betsületes ember-is el-veztti olykor a' Betsüleit. Az Ur, itten, minden Iráfokat fel talál, de pénzt nem — egynehány aranyat ki vévén. Imhól vegye az Ur Levelemet — más Világtól. Kéttség kívül nem élek már akkor, midön ezt az Ur olvasni fogja. Eljen az Ur, kedvére; jobban mint Fő Hadnagy *Jakotovszky* — a' ki a' Lelkek-országában Absentéroztatott. Irtam Kemenczén, lehetésemnek utolsó napján. “ — Szegény, ügye fagyott! valamennyin véle társalkodtunk, mint jámbor és egyenes szivü Férsit esmértük 's szerettük: ezen szerentsétlen ki-mulásán, szomorú szivel szánakodunk Közönségesen.

A' Belgrádban lévő Testedár máig-is ott mulatozik, minthogy F. M. *Laudon* ennek nem tsak fegyver nyugváft, hanem békeiséget munkálódó Leveleit magával ő Felségéhez fel-hozta. Ezen Testedár

dár a' Szabad-fergefek' Vezére Májor *Branovatzka* Ur örizete és úti-társasága alatt érkezett meg Belgrádba, kitől az útan a' bor-ivást-is meg-tanulta. Midőn meg-érkeztenek volna Belgrádba, ebédhez ülteti B. *Laudon* mind a' kettőt t. i. a' Teftedár és ennek bor-ivásra tanító *Préceptorát*, 's hát a' Teftedárnak szintén olly jó izün esik a' bor, min más betsületes vendégeknek. A' többi mulattságok között, egy, a' Teftedár' szomszédságában ülő Tisztek körül kap egy *Tokay* boros floskát, és a' Teftedárnak azonkívül-is alkalmasint torkához mér pohorát szinyártig tölti belőlle. A' Teftedár, min más közönséges bort, fülen fogja 's meg-ízfsza; biztatja a' szomszédja, hogy igyék még edgyett a' békelesség' szerentsés helyre állásáért — — tötnek a' Tokayból — meg-ízfsza ujra, és fejét meg-tsoválnán, már most mint a' Vad-matskának ugy fénylenek vala szemei. Mi leve belőlle? A' Teftedár alig viheték ketten-is szállására, hogy a' részegséget agyon alugya. A' nagy melegség miatt fel-fertekedett álmából, és ki-menvén a' hóba belé-hevedett azon tsudálkozván; ezen szörnyü meleg italt hogy ihatják a' Keresztények.

A' Horvát-orfzági Sergeknek nagyobb része má' 20-dik Decemberben a' Kardonban, vagy téli-szállásban vólt bé-szálva, nagyobb része pedig ezeknek föld-kunyhókba maradott. — *Potentkin* maga az rta vala *Laudonnak*, hogy a' Törökökkel fegyvernyugvásra ne áljon, hogy mihelyt az idő és alkalm-

matolság engedi, Bulgáriába ronthatlan; melyre minden rendelések már készek — de — 2 hónap alatt nagyot változik a' Világ. — A' Bétsi ugy nevezett Reggeli és estvéli Levelek, mellyekből minden nap két árkos jött-ki, és minden Europai Ujságokból a' nevezetesebb dolgokat Leveleibe szorította, meg tiltatott és el-töröltetett. A' Külső Ujságoknak nints már Censura nélkül való szabadságok az újra nyomtatásra; ezek-is ezután rosiáltatnak; és így a' mi Eredeti Ujságainknál, ha eddig' elébb valók voltak, most sokkal alább valók lettek; és egy más után kezdenek meghalni.

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj
A' Fársámban.

Angliában egy nagy tekintetben lévő Nemes, minekutánna hat egész ezstendőkig békefégesen lakott volna házas-társával, el-akara a' hitveféstől válni tsak azon okból, mivel mind addig semmi gyermeketj nem szült, kire számos öröksége maradhatott volna. A' Törvény-székre emeltetvén a' per, oda idéztetik az Afzfzony-is, és kérdeztetik: valyon el-akarna-é hitveféstől tsendesen válni? Miért nem, ugy-mond az Afzfzony, mivel már ugy-is látom, hogy többé olly békefégsben, és bóldogságban nem el-hetnének mint eddig' éltünk. Hanem azt kérem, hogy

hogy szabad legyen nékem azon vagyonimat Férjemtől vissza kérnem, mellyeket hozzája vittem özve-kelésünkkor. Ez a' Férjnek tudtára adatván, vallyon kész vólna-é mind azoknak vissza-adásokra, mellyeket hitves-párja özve-kelésekkor Házához vitt? Tellyes szivemből; felel ő, de nem tsak azt, hanem három annyit-is adandók néki, tsak hogy maradékom lehessen, kire juthasson örökségem. Kérdéztetvén azért az Afiszony mit kívánna Férjétől? Ezen három darabokat kérte vissza: — Nyilvánosságos dolog az, ugy mond, hogy már hat esztendeje, hogy együtt lakunk; adja tehát nékem az én hat esztendővel való ifjúságomat vissza: másodszor hat esztendőnk által meg-vesztegetődött szépségem; adja vissza az akkorbéli szépségemet; harmadszor, akkor szűz voltam, adja vissza szűzességem, és kész vagyok el-válni férjemtől. Ezen kérésekre el pirulván a' férje, újra meg-ölelkezett hitvesével, és tsendesen éltek, második esztendőre egy magzatjok született.

Pofonyi Szemináriumból.

(III.)

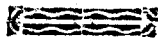

BCL Cluj / Central University Library Cluj
A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Adult BÉTSBÖL Szombaton 9. Januariusban 1790.

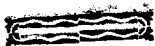
B E T S.

A' múlt 1789-dik esztendőben meg hóltanak Béts-
ben mindenestől fogva 13-ezer 261 személ-
yek; kik közzül 3647-en férfiak; 2989-en fejer tse-
édek, 3463 fiu gyermekek, 3162-en Leánkák valá-
nak. — Ezek közzül 889-en rothasztó hideglelésben
óltanak meg, 628-an Gutta ütésben, és 356-an him-
ben. — Születtettek férfiu gyerekek 15097-en, Leány
gyerekek 4722-en, mind öszve 9819 en. Ezeken kívül
57-en halva jöttek a' Világra. Innen láthatni,
ogy a' meg-hóltak' izáma lokkal nagyobb mint
születtéké, melynek az oka a'...

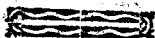
Bétsben nem léte; mert külömben a' hóltak' száma mindég kevesebb, mint a' születteké Bétsben békefétségnek idején. — Meg-házafodtanak, vagy Parafodtanak tavaly Bétsben 2000 pár ifjak.

A' Bétsi Udvari Némét Ujságban ezt olvásuk
 „Az érdemes Pesthi Polgárság nem szünik meg magára Hazafiui és Keresztényi jó tselekedeteit büszkőn gyakarolni. Minthogy Belgrádnak ostromlásában sok szánakozásra méltó Parasztok, kik az ostrom Sántzokat áfsák vala, szerentsétlen életjéköt meg-fosztattak; tehát el-végzette Pest várofsa magában, hogy ezeknek gyámoltalanul maradott Övegyeiknek és árváiknak számokra egy alamisn gyűjteményt tsináljanak, mely által 400 n. farinta gyűjtettek öfzve. Ezen 100-tól 1000 Uzsorára adott alamisna Kapitálifotska, a' múlt hónapnak 27-dikén, a' Város háza előtt, 1000 's meg ezen érzékeny göny-hullatások között, bizonyos ki-válofztatt érdemesebb Polgároknak jelen létekbén, ezen ügye-fogyottak között ki-öfztaték. — Ugyan ezen napon egy ide való Atsmester *Hakker Josef* ebédre hivatá mind azokat az all Tiszteket és közembereket, az ott lévő katonaság közzül, valakik csak a' vitézségnek nyert jutalom pénzével valánál fel-ékesítve, és maga a' Gazda némely érdemes Polgárokkal Udvaral vala ezen vitézeknek asztalok körül. Ezen férfiak alig ülének-le az asztalhoz midön ama Haza edgyik fénylő gyürü köve Generál Gróf *Sztáray* véletlenül bé-toppona közikbe, hogy ezen gyülekezet innepének részefse lehessen. Ezek egy nagy tántzaló Palotában valának asztalhoz

hoz ülve; a' leg szebb Török-muzsika zengedez vala; jó Budai borral valának minden pohorak megtöltve — az ő Felsege, a' *Laudon*, a' Haza, és ezen jól-tévőnek szerentséjéért való Vivát kiáltással zeng vala minden szegelet. Midön ez így folya, az alatt Obesflájdinánt *Mikholetti* és sok más Gránátéros Tiszt Urak is érkezének közikbe. Midön az ebédnek vége leve, és az asztaltól ezek a' vitézek fel kelének, meg ajándékozá ezen Átsmester Budán lakó Testvérjével edgyütt mind az all Tiszteket, mind a' köz-embereket, és a' Török-muzsika mellett egy tántzaló mulattság indula, hól a' Fejérnépnek leg-szebb része jelenvén-meg; minekutána a' Tisztek közül is sokon ide gyűltenek vólna, öszve elegyedének minden rang vállagatás nélkül, és igen szép mulattságot tartának. — A' Belgrád vára meg-vevőinek számokra, a' Pesti Polgárság által öszve-gyűjtött savanyó Káposzta-is Dec. 30-dikán, az ott lévő 10 Batalion Gránátérosok között el-ösztatott.

Az Allion hegyéről azt írják Dec. 14-dikén: „A' *Durlákh* Sergének 600 főből álló szabad katonái Obesler G. *Auersberg* alatt, a' hóban magokat elásták, és az Orsovai Törököket meg-szűnés nélkül háborgatják. A' Vár körül szüntelen szágodoznak a' keménylövő Stuttzafok, és mihelyt a' Jantsár ki lépik a' Kaszamántából lövik agyon. A' mi itt lévő népünk elgondolhatatlan erőt, maga meg-határozást és minden sonyoruságnak bátorságos ki-állását mutatja. Az Obesler őket fával, liztel, és minden szükséges dolgokkal előre úgy fel-készítette,

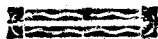

hogy ha még keményebb és rend-kivül mostoha idők lennének-is, meg-ne szüküljenek, és a' mi itt lévő népünk igen jó korban és egészségben vagon. *Szuppának* felől is egynéhány 1000 akó bor kézzen áll ezeknek számokra; tsak az az egy terhes, hogy a' hegyre való fel-költöztetés most igen nehéz. A' Törökök minden nap ágyuznak a' mi *Battériáinkra*, és mi is mindég tromfal felelünk a' tromfra, és többnyire mind a' két részről bombikkal vagon a' tüzelés. Az *Orsovai* bé-rekefztett Törököknek igen nyomorúltúl sorfoknak kellett lenni, mivel semmit bé-nem vihetnek.

Rágusából az iratik a' *Skutari Basa* és a' *Montenigritákról* Nov. 30 dikán, hogy: A' *Montenigrobéliek* és *Bregiaiak* öfzve-állattanak, és a' *Skutari Basának* jelen nem létében éppen akkor akarnak vala ennek 2 várofsaira *Podgoritzára* és *Spuxra* rá-ütni, midön meg-hallák, hogy a' *Skutari Basa* az ő fükeretlen tsatázó mezejéről *Bofzniából*, *Sergének* egy nagy részévei Albániába vissza-indúlt, és 6000 katonáit előre küldötte, hogy ezen fenyegetödzés alatt lévő 2 Városoknak segittségül lennének. Midön ezt a' *Montenigrobéliek* meg-hallottak 3 — 3 ezerből álló 2 seregre osztották magokat, a' *Skutari Basa* *Sergének* útját titkon valamely szoros helyen el-állották, és annak nágy részét le-apritották, és a' többit pedig el-szélesztették; a' *Montenigrobéliek* pedig tsak 32 embert vesztettének-el, és 14-en kaptanak sebet. — Eppen ebben az időben vala Albániában egy *Kapudtsi Basája* a' *Portának*, kire a' vala bizva, hogy az ott lakó Törököket fegy-

verbe öltöztetse, és a' *Bosznidban* lévő *Serget* ezekkel meg erősítse. A' *Hertzegovina* nevű Tartományból 8000 katonát kíván vala, minden fegyver és eleségbéli készülettal, de a' *Lakólok* mentegetik vala magokat azzal, hogy ők a' *Montenégrobéliektől* való félelemnek miatta a' magok földjeket a' néptől nem üresíthetnek ki, hanem eleségbéli dolgokkal a' lehetőségig fognának szolgálni — a' honnan a' *Fré-bignai Ozmán Béghnek* fia *Sziatovikh* 4500 darab juhat, és 800 ökröt öszve-is gyűjte itten, 300 *Törököt* maga mellé veve, hogy ezen *Barmokat* *Boszniába* a' *Skutari Basa Serge* gyomrának almozza. A' *Montenégrobéliek*, kik a' *Törököknek* tsak leg-kifsebb mozdulásokra-is két füllel fülelnek, megindittanak alattomban 600-at magok közül, elalják a' *Barmot* hajtó *Törököknek* útjokat, azokra olly szörnyü lárma és vakmerő erővel tsapanak, hogy a' *Basa* fiát 11-ed magával el lövék, a' többit el-kergeték, és a' fenn számlált *Barmokat* mind prédába nyerék és *Monténegroba* hajták, noha magok között tsak kettő sebesítették meg.

A' *Lembergi* és *Erdélyi* Levelekből értjük, hogy *Bukoreszben* már annyira meg-atta magát a' fél, hogy a' mi *Oláh országban* lévő népünk egy kis tsendes nyugodalmat várhatna tsatában bádryat tagjainak, ha külömben drágaság nem vólna; de a' *marhák* eledele nevezetesen olly szűk, hogy *Hertzeg Koburg-is* a' maga *Tábori Lovainak* nagyobb részét *Moldvába* *Románba* kéntelenítettik küldeni telelni. — *Székely Húszár* fő *Hadnagy Pely Ur*, a' múlt két esztendőbéli tsatázásokban megromol-

romolván és nyavalyásodván, *Hotimba* tétetett tal, az első Várörző Sereghez. — Az Erdélyi dőfitások szerint H. *Hohenlohn*nak váltazó negynapi hideglelése vagyon.

Apróbb jegyzések.

A' F. Császár a' maga nyavallyáiból észrehető képpen kezdett jobban lenni, csak hogy a' huruttal vagyon egy kissé baja, mely miatt léleket is alig vehet. — — — Obester Hertzeg *Fürstenberget* ő Felsője Generál Májorrá tétetett. — Fligel Adjutánt Májor *Hájd* Ur, *Laudon* Sergénél Obeflájdinántá lett. — Kapitány *Büdeskuty* a' *Devins* Sergétől az *Eszterházy* A' Sergéhez ment által Májornak. Kapit. *Stipsitz* Ur Májor és a' *Laudon* Fligel Adjutántjává tétetett; te Magyar ezen Vitézek vitézének Adjutántja. — Kapitány *Götz* és lovas Kapitány *Millorádovits* Ur mind ketten a' *Vukhásovits* Sergénél Májorok lett. Ezen utolsó All-Hadnagyúl ment vala harmadik je a' N. Magyar K. Testörző Seregtől a' Tábor már most Májor -- és ifjú ember. — Ugy mondják hogy Fegyvertármester *Dalton* Ur Morvába tétetett szolgálatra. — A' mostani Uralkadó *Anhalti* *theni* Hertzeg Obeflájdinántá, az Ötse pedig Májorrá tétettek. — Generál Hertzeg *Durlakh* meghalt. — Az Austria Ház edgyik kemény oszlopnak Státus Kantzellárius Hertzeg *Kaunitz* Ur is a' napokban bádgyadazó egészségtelen órái vannak, de már most magát frissen mondatik é

ni. — A' következő tsatázáshoz szintén olly nagy erővel készülünk az idén, mint tavaly; azonban a' békeiséghez való reménység el-nem múlt, ha tsak az idegen Udvarak' titkos Politikája nem szövi a' Gátat. Sokon a' Prufsziai Udvar Felsőges Urunknak leg-meg-bizottabb Baráttjának lenni állitják; mely ha ugy van — tsendes a' békeiség — de még most semmi bizonyost állittani nem lehet, minden setétségben hever. — Az Orosz Követ *Bulgakov* Ur, Konstantinápolyból lett meg-érkezése után, tsak keveset múlata Bétsben, és *Játfz* városába indula, a' hová B. *Herbert* és B. *Thugat* Urak-is indulandók, ha el-nem indultak, hogy a' háborut a' fegyver-éliről a' békeiség' tanáttására vegyék, és ugy haljuk, hogy a' Porta részéről a' *Rájsz Effendy* (a' Porta Státus Kantzellárius) már Dec. 14-dikén *Játfzban* vala ezen tzállal.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' *Katholikum*, vagy *Ausztriai Belgiumban* hogy légyen az állapot ki ki gondolhatja. Ez tsak *Limburgból* és *Luksemburgból* áll most, hól többnyire Németek a' Lakafok. *Flándria*, *Brabántzia*, *Antverpia*, *Meklen*, *Henegau* és *Námur* minnyájon el-állottanak, és azt a' *Van der Noot* nevü Prokátort, ki itt a' zenebonás nép Perit folytatja, mind szabadittókat ugy tisztelik. Egy útzó azt beszéli, hogy midön ő *Luksemburgban* vala a' múlt hetekben, már a' Pátrioták *Luksemburgtól* is tsak 2 mért földnyire valának; kik ostrommal ezt-is magokévá tenni kívánnyák vala; meddig fognak ezek is tehát hivségben maradni, bizonytalan. — — —

— — — — *Van der Noot* magát a' Frantzia nép közönséges Agensének nevezi. A' Frantzia Királynak szövetkezéft ajánlott az édgyesül Tartományok' nevében, de az a' hire, hogy el nem fogotta, hanem — más Udvaroknál; nevezetesen a' Londoninál állitják, hogy nem hasz nélkül kereskedtek volna. Tsak így forog a' világ *Maria Theresiát* édes Anyoknak kiáltották, és halálán egész Tartományok siránkoztak, most II-dik *JOSEF*' szárnyai alól ki-kivánpkoznak. — Ki-mondhatatlan az a' szertetet,

A' rostába maradt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Frantzia országban nagy a' drágaság; de ahelyre a' közönséges tsendesség; épülnek azok az Orszlapok, mellyeken a' leg-szerentsébb és bőldogabb Birodalom fog valahára állani. A' Papok minden jószágaiknak el-veztése mellett-is a' Státus közönséges hasznát tekintik, mint igaz Hazafiak még magok önként adnak pénzt a' Klastromosok ezen közönséges jóra; azért már most a' Szerzetek-is Depulátust tartanak a' gyűlésben; itt a' Papi dolgok tsak bé-mutatattanak és a' Papi Commission igazittatnak. A' mely Klastromok el-töröltetnek,

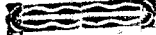
nagy

azoknak Papjainak illendő lakó helyet és élelemre valót adnak holtak napjáig, és mindeneket igen nagy tsendefségben szednek rendbe. — A' Konstantinápolyból vett Levelek-szerint, itt úgy hiszik, hogy ha a' télen békelesség nem léfzen, mint hogy a' Törökség erről, a' köz-nép, még tsak halani sem akar, a' jövő esztendőben 15 esztendőstől fogva 50-ig minden fegyvert fog *Tászárostól* *Misztól* fogni, és már a' *Mahumed* titkos Kints-tárja is ekkor ki-fogja nyittatni. Ekkor lesz az módjak a' Húszároknak Arany és Ezüst érdem pénzre szertenni; de mi tsak azt gondoljuk, hogy ezen *Crapulájából* a' Porta ki-fogja magát alunni, 's nálunk sem kelletlen a' tsendes békelesség; mert — Egy *Szentgyörgyi Levélből* azt olvasom, hogy *Szentgyörgy Városában*, a' mely *Városról* a' szélbéli *Horvát Sereg* neveztetik, 428 Ház vagyon, Özeveg pedig 500, és 15 — 16 esztendőös *Horváth Székely* fitzko már fegyverben gyakarolja magát.

Vizszo-tehintés a' közelebbi múlt 1789-dik Esztendőre.

Ezen esztendőt a' késő maradék előtt is nevezetessé tették 2-dik *JOSEFnek* Vitézei, kik olly tsudára

dára méltó dolgokat tselekedtenek, hogy a' fényes Portának Fundamentuma is megrendülni láttatott benne: mintha a' szerezte, okosság és vitézség ezen három hatalmas Isten-Afzszony egy frigyben lettek volna a' *Joséf* vitézeivel. Kientz-száz ágyukat vettek-el ezek az Osmánoktól ezen elzendőben; fel-dultak ezek a' Török Tábort az Oláh-országban, hármat Foksánnál; és a' Nagy Vezér táborát Rimniknél az Oroszok' segítségével. Grádis-kát 17 nap alatt, Belgrádot 22 napok alatt megvették; Bánátból a' Törököket kiűzték; Kládovát retentő Nevek által meggyőzték; Bukurestet, Oláh-orzágnak és Serviának nagyobb részével edgvütt elfoglalták; és útat nyitottak magoknak Bulgár-orzagra éjszak és nap-nyugot-felé. Mególtalmazták Erdélyt és Magyar-orzást a' Pogány ellenségnek puszításától, azért is egymást váltotta-fel a' győzedelmi dicséreteknek zengedezése, és az érdemes Vitézek' nagy Neveinek mindenek szívében örök Emlékezet' Oszlopa emeltetett. — Az Oroszok megvették *Bendert*, melynek őrizete 16-ezerből, lakosainak száma pedig 38-ezerből állott, a' *Keresztyé* neket oda nem számlálván: 3-száz réz ágyukkal és 25 mo'sárokkal valának Bandernek jól megépült falai meg-rakva; hadi és élésre tartozó készület igen felesen találtatott benne. Nagyra emeltetett a' *Katharina* Muzka Tsázfárnénak Neve, mind vitéz hadi Férjfiái által, mind pedig, hogy a' fegy-

ver zörgések között is a' Tudományoknak és szép mesterségeknek gyarapításáról el nem felejtkezett; hogy ezen szelid mesterségek által a' durvább népis formáltassék. — A' Svédok és Muzsikák között való háboru, minden nevezetes történetek nélkül végezödött; azt tsakugyan 3 dik *Gustáv*ról örömmel ítélik a' Svédok, hogy 12-dik *Károlyt* vitézséggel fel-éri, és hőltsefésséggel fellyül mulja. — Pruszfiában *Fridrik Vilhelm* az áldott békefésséget fenn tartotta, Népeének mindenaémü boldogságát munkálotda; sőt egész Európában is a' békefésségnek helyre állításán érzékeny szível igyekezett: gyermekeinek a' himlőböl felgyógyulásáért közönséges hála-adást tartatott, és a' himlőt bé-öltő Orvosnak *Brownénak* 10 ezer Tallért ajándékozott. Ugy látzik hogy Pruszfia Lengyel országot a' Muzka Udvar ellen segiteni kívánnya. — A' Lengyel-orzági Diétán ezen esztendőben sok dolgokról tanátskoztak, és igen keveset végeztek; gyakran az Országnak belső dolgairól a' külsőre is tekintettek, míg erejek nem vólt valamit rajta segiteni. Ezen Országot a' jövendő idő több zenebonával fenyegeti, már a' Városok Nemesi prærogatívát kívánnak, és a' Polgárság le-akarja rázni a' szolgálatnak lántzát. — A' Frantzia-orzági dolgokra nézve ezen esztendő nevezetes Epokha lészén, de nem széükség 16 dik *Lajosnak* történeteit most itt elő számlálni, mert külömben is azok a' késő maradék előtt tsak meséknek fognak láttzani: a' zenebonának itt sints még vége, és a' Frantzia Nemzet még az ujja születésnek hónapjait ki nem töltötte; az *Aristocrátzia* még ural-

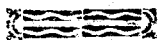
uralkodik, pénz nintsen az Ország Kassájában. Sokat adakoztak ugyan a' Frantziák, és igyekeznek Nekker-is a' papiros pénzel segíteni a' szükségén, már a' jövődö meg-mutatja mire mehetnek. — A' Brabántziaiak Frantzia-országgal szövetségre kívántak menni, de még sem a' Királytól sem a' Nemzeti gyűléstől feleletet nem vettek. — Brüzszfeli nem régen lakó városa volt a' 2-dik JOSEF Fő Törvény-székének; most ottan a' Nemzet Deputásusi és a' Mecheli Püspök lakoznak valameddig tart. A' Brüzszfeli Ujság Levél-is most Brabántziai tzi-mert visel homlokán, de meg-lehet, hogy hamar le-válik. A' Brabántziai Népnök Tanátsolója Agens Van der Noot most Lövenben pompázik. Gróf Trautmansdorfról nevezetes az, hogy az ő Gubernátorságában fenkit a' Törvény meg-nem ölt. — Spanyol-ország Septembernek végén esküdött a' mostani Királynak hűségére: Madritban az ugy nevezett Cortes-gyűlés el-ozlott, és fenki sem tudja mit végeztek: a' nyomtatásnak szabadsága Spanyol-országban lábra állani láttatik. — Anglia a' magának Királyának 3-dik Györgynek ezen esztendőben meg-gyógyulását örömmel látta, a' ki az Uralkodásnak Kormányát ismét kezéhez vette. Angliának ezen körül belől való zenebonának idején külső és belső békefsége volt, de hogy a' külső békefség ezen esztendeig tartós nem lézsen, azt minden jelek mutatják, és az Anglus Kabinét egy által láthatatlan sűrű Köd alatt szorgalmatosan dolgozik. — A' Portugalliai Királyné a' Lisbonában lakó Frantzia Kereskedöktől el-szedetvén a' zenebonás Leveleket, azokat

azokat meg-égettette, és a' Papok által a' Népet
tsendefségben meg-tartani el-nem mulatta. — Dánia
és Velentze a' múlt elztendőben egy részre sem haj-
lónak maradtak. — Az Osmani Porta 3-dik Sze-
lim alatt mindenfelől vesztett, a' meg-veretett Nagy
Vezért *Hafsn* Basát a' Diván meg-sinoroztatta; és
ugy láttzik, hogy már a' meg-békélléstől nem ide-
genkedik. — eddig a' vizsza tekintés.

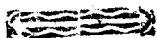
Meg-jegyzés. A' napokban azt olvasám a' hír-
lelekben, a' *Trájánus* hidja jöven példába, hogy
véghetetlen fok idő kívántatik arra, hogy a' fa va-
lamely vizben kövé váljon. Ezen elztendőben,
Selmétz Bányához közel a' *Vikhndi* fürdőben für-
dettem, 's ugy tapasztaltam, hogy abban a' ször-
nyü hév vizben akár mely nemü fa, 7. — 8 elzten-
dök folyása alatt Kövé válik. Ezen tapasztalá-
somból a' jö-ki, hogy a' viznek tulajdonságához
képest egy vizben előbb, a' másikkban későbbre vá-
lik kövé a' fa.

*Mint hogy a' F. M. B. Laudon vizsza-jöveteléről igen
sok Levelek érkeztenek mi hozzánk, tehát e' kö-
vetkezendő Levelet szóról szóra ide iktatjuk.*

*Halas 29. Dec. 1789. — „Sokszor gyönyörü-
séget találak magamnak a' Kurir olvasásában. —
En-is hát egy Ujsággal kívánok szolgálni az Urnak,
melyet ha illendőnek itél az Ur, tegye közönséges-
sé; a' dolog rövideden ebből áll: Midőn a' Vezé-
rek' ama Nagy Vezére Báró *Laudon* ő Excellentiá-
ja Belgrádból meg-indúlt, azonnal mingyárt Parant-
solat jött minden Státziókra, hogy kélzen várják, a'
mit*

minthogy ide-is Privilegiált Kis Kun Halas Város-
 sába jött oly formán, hogy itt fog ő Excellentziá-
 ja 18-dik Decemberben hálni. De ezen parantsolat
 ugyan tsak azon napon meg-változott; minthogy
 a' Nagy Vezér tovább kívánt menni. Vévén hát
 ezen Parantsolatot a' Város Magiflrátusa, mingyárt
 a' Lakókok közzül ki-parantsolt 24 tsinos és szép
 Fiatal Legényeket, kiknek Vezérek vólt egy Érde-
 mes Sénátor, a' Legények kardofsan vóltak, és
 minnyájoknak fekete Magyar Süvegek, mellyek a-
 lól és fellyül körül vóltak kötve széles fejer Sel-
 lyem pántlikákkal, minden Süvegen pántlikából V.
 L. betü vólt tsinálva, az az Vivát *Laudon*. Ezek
 azután kí-mentek a' Város hátárára, ki mentek ve-
 lek a' Nemes Districtus részéről két Magiflrátuális
 Tifzt Urak is kotsin. Midön a' Nagy Vezér a' Vá-
 ros határához érkezett, mely-is egy mért-föld a'
 Városhoz mingyárt az Ifjak, kik ott szép rendbe
 állottanak, fegyvert rántottak, és a' Zászlót melyet
 magokkal vittek meg-hajtották (ezen Zászló még
 1731-ben készült, midön t. i. a' Kunok a' Prufszus
 ellen katonákat állítottak) ezek után szép rendel-
 jövéen a' Hintó előtt, a' Városba bé-vezették. Ez
 alatt a' Város Birája az egész Vároft ki parantsol-
 ta, hogy mindenek arra az utzára mennyenek a'
 melyen a' Nagy Vezér végig fog menni, a' mint-
 hogy el-is állották az egész utat két-felöl, edgyik
 Város végétől fogva a' másikig, minden 50 lépés-
 nyire egy egy betsületes ember állott a' nép előtt,
 mint vigyázó. Ki-állottanak T. Plébánus és Prédi-
 kátor Urak is, ki ki a' maga Temploma eleibe az

Oskolába járó Férjfi és Leány Gyermekkel, és mindenek kiáltották háromszor *Vivát Laudon!* Bé-érkeztén a' Nagy Vezér a' Piatzra, megállottak a' Város Háza előtt, itt a' Biró és a' Sénátorok a' Hintóhoz menvén, a' Város Fő Notáriusza mondott egy szép, rövid oráziotskát, melynek rövideden csak e' vólt az értelme. Hogy mi örvendünk a' Nagy Vezérnek a' Törökön vett nagy győzedelminek, és különösen, hogy itt a' Városunkba tiszteletthyük, 's arra mü bizonyítására tellyes szívvel szájjal kiáltjuk *Vivát*, az oráziotskát kedvelsen vette, mert minden Sententia után meg-hajtotta magát. Ekkor osztán a' sok nép mely a' Piatzra tödült, háromszor kiáltotta, *Vivát Laudon!* Befzélett ő Excellentiája a' Város Birájával, és olly kegyelmeseséget mutatott, hogy 3-szor 4-szer-is mondta a' Birónak, tegyék-fel a' Süvegeket, de ezt ugyan senki sem tselekedte. Minthogy pedig először úgy vólt, hogy a' Nagy Vezér itt Halason fog hálani; tehát a' Város Birája Vadásztatott, és szép áll földi Magyar Kenyereket-is süttetett. Meg-paran-tsolta azért egy Város Hadnagygyának, hogy ha a' Nagy Vezér bé-érkezik; tehát a' Szakáttsának vigyen Vadakat és egy pár szép Kenyeret, vitt-is, de a' Szakáts azt mondotta, hogy addig el-nem veszi, míg a' Vezérnek meg-nem mutattyák. Oda hoz-

hozták hát a' Nagy Vezér Hintójához, ezt meglátván ő Excellentiája a' Hintóból ki-hajolt, és az edgyik Kenyeret maga el-vette, és a' Hintóba maga eleibe tette, nagyon örülvén az all-földi Kenyérnek. De örült még az a' kis Török Leány-is, mely a' Nagy Vezér mellett ült, és azt-mondotta ő Excellentiájának látván a' Kenyeret, Rátzul, *Nase Gléba?* az az a' mi kenyereünk ez, melyre ő Excellentiája felelt: *Nase, Nase.* Miénk a' miénk. Ezzel a' Nagy Vezér el-indulván, fok Vivát kiáltások között el-ment innét *Halasról*, el-kisérték a' Lovasaink egész két mért-földig, addig a' Helységig t. i. a' hol azon északai hálása rendeltetett ő Excellentiájának. — Itt mi-nékünk fok menő's jövő Méltóságokhoz nagyon szerentsénk, nevezetesen itt volt e' minap nálunk Méltóságos Generális Gróf *Südray* a' maga Gránátérfosaival, ki-is a' Város egy Török Zászlóval meg-ajándékozta, melyet Belgrád meg-vételekor vett el a' Törököktől, mely grátiját a' Titulált Generálisnak a' Város-is a' maga Protocolumába örök emlékezetnek okáért beíratta. — Ebben a' Levélben egy szó sem vala meg-változtatva, a' mint jött ugy megy — nem szép Magyarságé ez?